

1-22 listopada 1918 r. – obrona Lwowa przeciwko Ukraińcom.

Pod koniec I wojny światowej, borykające się z coraz większymi problemami natury gospodarczej i militarnej państwa centralne, Niemcy i Austro-Węgry, 9 lutego 1918 r. zawarły układ z Ukrainą Naddnieprzańską. Austro-Węgry m.in. zobowiązały się oddać Ukraińcom Galicję Wschodnią ze Lwowem. Informacja o tym wywołała duże wzburzenie w polskim społeczeństwie.

Pod koniec wojny, 28 października 1918 r. powstała w Krakowie Polska Komisja Likwidacyjna, która zamierzała porozumieć się z działaczami ukraińskimi.

W nocy z 31 października na 1 listopada oddziały ukraińskie (około 4000 żołnierzy), sformowane na bazie stacjonujących we Lwowie austro-węgierskich 15, 19, 30 i 41 pułków piechoty, dokonały zamachu, opanowując główne obiekty w mieście: dworce, pocztę, ratusz. Władzę przejęła Ukraińska Rada Ludowa. Akcja ta spotkała się z wojskową odpowiedzią Polaków.

We Lwowie działała tajna Polska Organizacja Wojskowa, istniała ekspozytura wojskowa utworzona na polecenie Komisji Wojskowej polskiej Rady Regencyjnej w Warszawie. W mieście przebywało (częściowo konspiracyjnie) kilkuset legionistów. Swoje struktury organizacyjne miały także m.in. Polskie Kadry Wojskowe czy harcerstwo. Polacy zdawali sobie sprawę ukraińskich przygotowań do opanowania Lwowa, jednak byli zbyt słabi, by móc przejąć inicjatywę.

1 listopada rozpoczęły się walki w mieście. Początkowo głównym ośrodkiem polskiej obrony stała się szkoła im. Sienkiewicza, Dom Techników i remiza tramwajowa. Pierwsze odparte natarcie przeciwnika na szkołę Sienkiewicza umożliwiło utworzenie dalszych gniazd oporu. W północnej części miasta powstały trzy kolejne punkty oporu: na ul. Koreckiego, Janowskiej i Leona Sapiehy. Szczególne zasługi w tym okresie mieli m.in. kpt. Zdzisław Trześniowski oraz kpt. Mieczysław Boruta-Spiechowicz, który był faktycznym zwierzchnikiem sił polskich. Już 2 listopada podjęto atak na pozycje ukraińskie w centrum miasta.

Jednocześnie przystąpiono do formowania nowych polskich oddziałów wszystkich broni. Do szeregów zgłaszała się niezwykle licznie lwowska młodzież gimnazjalna. Z członków prezydium Rady Miasta utworzono Polski Komitet Narodowy, który mianował kpt. Czesława Mączyńskiego komendantem obrony.

5 listopada została ona zreorganizowana. Powołano dwie grupy taktyczne, w skład których weszło sześć odcinków obrony oraz mniejsze pododdziały. Szczególnie krwawe walki uliczne toczyły się w rejonie politechniki, na ul. Bema, na Kleparowie, Zamarstynowie i w okolicy cytadeli. W ciągu następnego dnia Polacy zdobywali kolejne kwartały miasta.

Z odsieczą obrońcom 20 listopada przybyły oddziały polskie z Krakowa, dowodzone przez ppłk. Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza. W nocy z 21 na 22 listopada żołnierze polscy przypuścili decydujący atak na ukraińskie pozycje. Ostatecznie 22 listopada siły przeciwnika opuściły miasto.

W listopadowej obronie Lwowa wzięło udział 6022 obrońców. Poległo bądź zmarło w następstwie ran 218. Szczególną rolę odegrała młodzież, nazwana Lwowskimi Orłętami. Wśród obrońców 1421 było w przedziale wieku między 7 a 17 lat. Najmłodszy poległy miał lat 9.

W obronie miasta wzięło udział liczne grono późniejszych generałów Wojska Polskiego. Wśród nich byli Roman Abraham, Janusz de Beaurain, Mieczysław Boruta-Spiechowicz, Bernard Mond, Stanisław Kozicki i Bronisław Piracki. Wśród żołnierzy odsieczy byli m.in. Mieczysław Tokarzewski-Karaszewicz, Władysław Bortnowski, Jerzy Ferek-Błęszyński, Edmund Knoll-Kownacki czy Henryk Paszowski.

Listopadowe walki, choć przyniosły oswobodzenie Lwowa z rąk ukraińskich, nie zakończyły działań w jego rejonie. Oblężenie miasta trwało do końca kwietnia 1919 r., choć z miesiąca na

miesiąc sytuacja Polaków ulegała poprawie. Ostatecznie ofensywa oddziałów gen. Józefa Hallera, przeprowadzona w drugiej połowie maja 1919 r., doprowadziła do odepchnięcia wojsk ukraińskich daleko w kierunku wschodnim.

W uznaniu postawy mieszkańców 22 listopada 1920 r. marsz. Józef Piłsudski odznaczył Lwów orderem *Virtuti Militari* *Za zasługi położone dla polskości tego grodu i jego przynależności do Polski*.

Poległych w obronie Lwowa w latach 1918-1920 pochowano na specjalnie utworzonym Cmentarzu Orłąt Lwowskich. Zniszczony przez Sowieców, decyzją władz Rzeczypospolitej i niepodległej Ukrainy został odbudowany.

Warto dodać, że to z poboju lwowskiego został ekshumowany do grobu Nieznanego Żołnierza w Warszawie nieznanego nazwiska bohater walk o niepodległość naszego kraju z lat 1918-1920.